

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2022

Kuva: Ismo Santapukki

Sisällysluettelo

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TERVEISET	3
2 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	4
2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät kuntalain mukaisesti	4
2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuotta 2022 koskevan arvioinnin aikana	5
2.3 Lautakunnan kokoukset ja toiminta arvioinnin aikana	6
3 KAUPUNGIN TALOUDEN ANALYYSI	7
4 KAUPUNGIN TAVOITEASETANNAN HIERARKIA	14
5 KANGASALAN KAUPUNGIN VALMISTAUTUMINEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISTYÖHÖN	19
6 TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI	20
6.1 Strateginen johto	21
6.2 Sosiaali- ja terveyskeskus	27
6.3 Sivistyskeskus	29
6.4 Tekninen keskus	32
6.5 Kaupunkikonserniyhtiöille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet	37
7 HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT HAVAINNOT	38
8 ARVIOINTIHAVAINTOJEN JÄLKISEURANTA	39
9 JOHTOPÄÄTÖKSET, KYSYMYKSET JA TOIMENPIDESUOSITUKSET	46
10 ALLEKIRJOITUKSET JA ESITYS VALTUUSTOLLE	49

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TERVEISET

Käsissäsi oleva arviointikertomus on tällä muotoa historiansa viimeinen. 1.1.2023 sosiaali- ja terveyskeskus on siirtynyt hyvinvointialueelle. Haluamme kiittää sosiaali- ja terveyskeskuksen henkilöstöä ja johtoa kuluneista vuosista ja toivottaa myötätuulta muutokseen.

Tarkasteltavaa vuotta ovat leimanneen valtakunnalliset rekrytointihaasteet, koronapandemia, energiakriisi sekä Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Näillä on ollut vaikutusta myös kaupunkimme talouteen. Kangasala on kuitenkin tehnyt positiivisen tilinpäätöksen. Kuntatalous tulee kuitenkin kiristymään, joka tulee korostamaan entisestään tarkan taloudenpidon merkitystä. Onkin erityisen tärkeää jatkaa hyvää työtä henkilöstön hyvinvoinnin edistämiseksi, aikaisemmin tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksia on jo havaittavissa. Ketteryyden kehittäminen ja ylläpitäminen sekä uudessa toimintaympäristössä toimiminen edellyttävät uusia innovaatioita ja tapoja tuottaa kaupungille kuntalaissa määriteltyjä palveluja. Kangasalan uudet innovaatiot onkin huomioitu Kuntatyö2030 -ohjelmassa, jossa kaupunkimme palkittiin tehdystä kehittämistyöstä. Nämä toimenpiteet, samoin kuin Kangasalan uusi raikas työnantaja- ja rekrytointi-ilme, lisäävät kaupungin pitovoimaa työnantajana, sekä helpottavat uusien henkilöiden rekrytointia.

Kangasalan uusi kaupunkistrategia, joka hyväksyttiin viime vuoden toukokuun valtuuston kokouksessa, on lähtenyt elämään loistavan strategiaproessin ansiosta. Visio hyvinvoivasta ja kehittyvästä kesäpäivän kulttuurikaupungista lähti vuonna 2022 toteutumaan mm. lukuisten tapahtumien muodossa, joiden kävijämäärät ylittivät odotukset.

Vuonna 2022 tehtiin päätös uuden hyvinvointilautakunnan perustamisesta. Uusi lautakunta aloitti toimintansa vuodenvaihteessa hyvinvoinnin eri teemoissa.

Kiitämme kaikkia kaupungin työntekijöitä kuluneesta vuodesta 2022. Haluamme kiittää tarkastuslautakunnan sihteerä Tarja Ruukalaa sekä viranhaltijoita hyvän yhteistyön mahdollistamisesta.

Kangasalla 30.5.2023

Tarkastuslautakunta

2 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät kuntalain mukaisesti

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on järjestää hallinnon ja talouden tarkastus. Tarkastuslautakunnan tulee kuntalain 121 §:n mukaisesti suorittaa arviointi siitä, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Arvioinnin lähtökohtana on valtuuston tilikaudelle asettamat sitovat tavoitteet ja kunnanhallituksen selvitys niiden toteutumisesta.

Arvioinnilla on tarkoitus tuottaa hyödyllistä ja käytännöllistä tietoa päätöksenteon tueksi tarkastelemalla niin aikaansaatuja tuloksia kuin toiminnan tarkoituksenmukaisuutta. Tarkastuslautakunta arvioi kaupungin toimintaa kaupunkilaisten näkökulmasta. Tarkastuslautakunta valmistelee tilintarkastajan valintaa koskevan esityksen valtuustolle. Tilintarkastajan tehtävät luetellaan Kuntalain 123 §:ssä. Lisäksi kuntalain 84 §:ssä on säädetty sidonnaisuuksien ilmoittamisesta tarkastuslautakunnalle.

Kaupungin talouden ja hallinnon tarkastuksesta on säädetty kuntalain 14. luvussa. Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on huolehtia kaupungin ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Kaupungin tilintarkastusyhteisönä on toiminut KPMG Julkistarkastus Oy. Päävastuullisena tilintarkastajana vuonna 2022 on toiminut KPMG Julkistarkastus Oy:n KHT, JHT Päivi Rintala ja avustavana tilintarkastajina Jenni Hakala, Milla Rantanen sekä Hanna-Riikka Tohmola.

Arviointi toteutetaan kaupunginhallituksen ja lautakuntien sekä viranhaltijoiden toimintaa suunnitelmallisesti arvioiden. Kaupunginhallituksella on päävastuu hallinnosta ja taloudesta, joten sen arviointiin kohdistuu erityinen huomio.

Tarkastuslautakunnan työ perustuu eri tahoilta kerättyyn arviointitietoon. Arviointikuulemiset ovat lautakunnan tiedonkeräämisen keskeinen tapa.

2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuotta 2022 koskevan arvioinnin aikana

Kuvassa takarivissä vasemmalta oikealle: Mikko Hakala, Sami Airola, Tero Kivimäki, Jorma Malm, Sina Isokallio, Tommi Rönö, eturivissä Eveliina Seppi ja Tarja Ruukala

Jäsen	Varajäsen
Isokallio Sina, pj	Karin Saarinen
Malm Jorma vpj	Ville Viitala
Airola Sami	Karri Palovuori
Hakala Mikko	Jorma Mäntylä
Kivimäki Tero 14.3.2022 alkaen	Janne Kähkönen
Matilainen Pekka 24.1.2022 saakka	
Rönö Tommi	Juri Lehtinen
Seppi Eveliina	Hanna Holma

Tarkastuslautakunnan sihteerinä toimi tutkimussihteeri Tarja Ruukala.

2.3 Lautakunnan kokoukset ja toiminta arvioinnin aikana

Tarkastuslautakunta kokoontui yhteensä 16 kertaa vuoden 2022 arviointityön merkeissä. Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja on osallistunut Tampereen kaupunkiseudun tarkastuslautakuntien puheenjohtajakokouksiin.

Vuotta 2022 koskevan arvioinnin osalta lautakunnan kokouksissa ja haastatteluissa kuultiin mm. kaupunginjohtaja Oskari Auvista, talousjohtaja Petri Lättiä, henkilöstöjohtaja Eija Tetri-Lähdettä, sosiaali- ja terveysjohtaja Marika Lannetta, Hoitotyön johtaja Jenni Aunio-Ahmavuota, varhaiskasvatuksen johtajaa Marjo Vesaa, kehitysjohtaja Juuso Heinisuota, sekä kiinteistöinsinööri Harri Pitkämäkeä.

Lisäksi haastateltiin merkittävimpien konserniyhteisöjen toimitusjohtajia vuoden 2022 toteumasta. Haastattelussa olivat toimitusjohtajat/yhtiö: Stefan Stortz/ KOY Taloherttua, Joni Brander/ Pirkanmaan Laatusännöinti Oy, Pekka Lehtonen/Kangasalan Lämpö Oy, Reija Kolehmainen / Kangasalan Uimahalli Oy, Timo Kotilainen / Kangasala-talo Oy, Päivi Kuusivaara / Business Kangasala Oy sekä Toni Ketolainen / Kangasalan Parkki Oy ja Kangasalan Timantti Oy.

3 KAUPUNGIN TALOUDEN ANALYYSI

Tilikauden tuloksen muodostuminen

Kangasalan kaupungin tilikauden tulos vuonna 2022 oli -156 878,85 euroa ja poistoeron vähennyksen ja varausten lisäyksen jälkeen ylijäämäksi tuli 2 069 814,17 euroa.

Toimintatuotot toteutuivat ennakoitua paremmin. Toimintatuottoja kertyi yhteensä 49,8 milj. euroa eli 3,9 milj. euroa ja 8,4 prosenttia muutostalousarviossa arvioitua enemmän.

Toimintakulut olivat 238,2 milj. euroa ja ylittyivät 4,7milj. euroa valtuuston hyväksymään muutostalousarvioon nähden. Toimintakulut olivat 10,9 milj. euroa ja 4,8 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2021.

Tulorahoitus toteutui alkuperäistä talousarviota huomattavasti paremmin. Tulorahoitus oli yhteensä 252,82 milj. euroa, kasvua **edelliseen vuoteen** nähden 11,1 milj. euroa ja 4,6 prosenttia. Valtionosuuksien lisäys edelliseen vuoteen oli 4,6 milj. euroa ja verotulojen kasvu 9,9 milj. euroa.

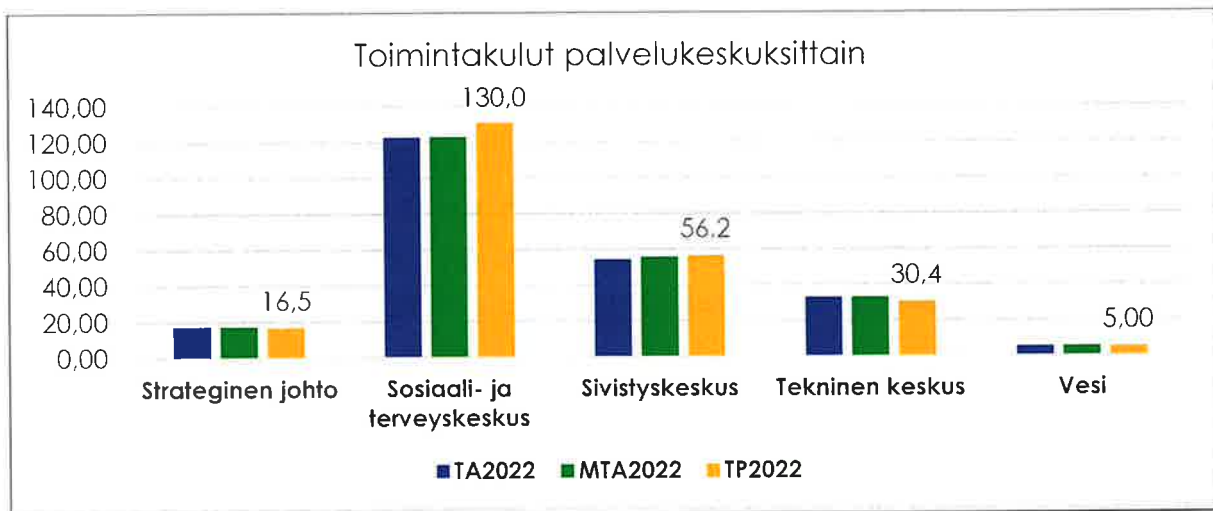
Taulukoissa on koottuna yhteen toimintatuottojen ja toimintakulujen kehitys vuosilta 2020–2022.

Tulo- ja menolaji, milj. euroa	2020, M€	2021, M€	2022, M€	MTA2022, M€	Tot.-% TP2022 / MTA2022
Toimintatuotot	46,91	53,26	49,8	45,95	108,4
Verotulot	137,7	143,28	153,19	149,0	102,2
Valtionosuudet	51,5	45,2	49,8	49,09	101,5
Tulot yhteensä	236,11	241,77	252,82	248,04	98,10
Henkilöstökulut	-88,20	-93,7	-99,74	-97,29	102,5
Palvelujen ostot	-90,17	-106,0	-110,55	-107,33	103,0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-11,64	-12,4	-12,75	-12,40	102,8
Avustukset	-12,45	-10,6	-10,22	-10,07	101,4
Muut toimintakulut	-4,36	-4,4	-4,90	-6,36	77,09
Toimintakulut yhteensä	-206,82	-227,25	-238,16	-233,45	102,0

Toimintakulut palvelukeskuksittain vuosilta 2021 ja 2022 on myös esitetty alla olevassa taulukossa.

Palvelukeskus, ulkoiset	2021, milj. €	2022 milj. €	MTA2022 milj.E	Tot-% 2022/ MTA2022
Strateginen johto	-16,14	-16,47	-17,21	95,7
Sosiaali- ja terveyskeskus	-124,1	-130,0	-122,74	105,9
Sivistyskeskus	-53,28	-56,25	-55,52	101,3
Tekninen keskus	-28,79	-30,42	-32,80	92,7
Kangasalan Vesi	-4,90	-5,0	-5,18	96,5
Yhteensä	-227,25	-238,16	-233,45	102,0

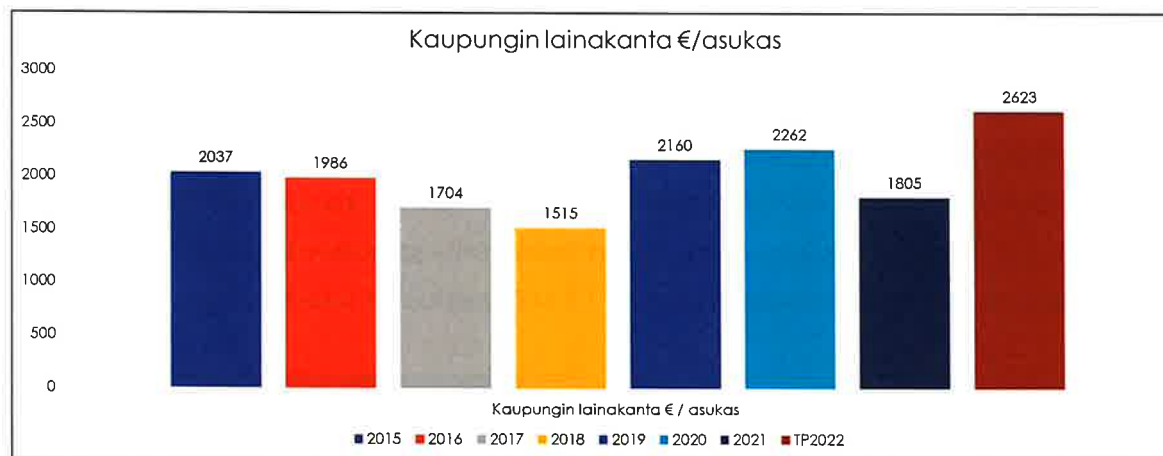
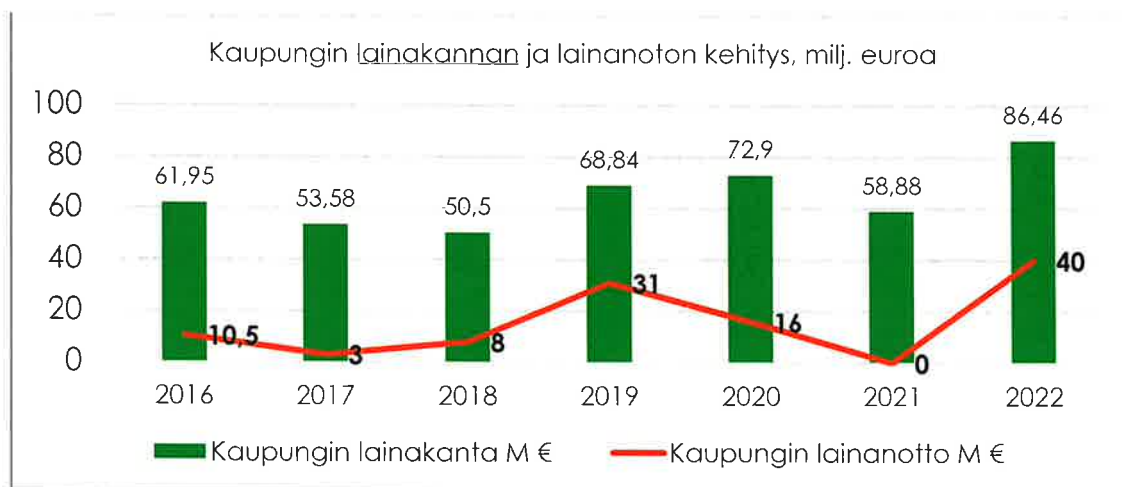
Toimintakulut palvelukeskuksittain TA2022, MTA 2022 ja TP2022

Yllä olevasta taulukosta ja graafista voidaan havaita sosiaali- ja terveyskeskuksen (7,7M€) sekä sivistyskeskuksen (0,7M€) ylitykset toimintakuluissa viime vuoden osalta. Merkittävimmät euromääräiset ylitykset johtuivat henkilöstökuluista ja palvelujen ostoista.

Lainakannan kehitys

Kaupungin lainakanta oli vuoden 2022 lopussa 86,5 milj. euroa, joka tekee asukasta kohden noin 2 623 euroa (ed. vuosi 1 805 euroa). Konsernin lainakanta asukasta kohden oli 4 179 euroa (ed. vuosi 4 655 euroa). Alla olevissa kuvioissa on kuvattu kaupungin lainakannan ja lainanoton kehitystä ja lainan määrää suhteessa asukaslukuun. Vuonna 2021 lainoja ei nostettu ja pitkäaikaisten lainojen vähennys oli 14,0 milj. euroa.

Alla olevaan taulukkoon on koottu vertailunäkökulmasta Tampereen kaupunkiseudun kuntien lainakanta per asukas -tunnuslukuja vuodelta 2022. Kangasalan lainakanta näyttäytyy seutuvertailussa kohtuullisella tasolla.

Kunnan nimi	Lainakanta /asukas €, 2021)	Lainakanta/ asukas (€, 2022)	Konsernin lainakanta/ asukas (€, 2021)	Konsernin lainakanta/ asukas (€, 2022)
Kangasala	1 805	2 623	4 179	4 948
Tampere	3 647	3 718	9 340	9 133
Nokia	3 095	3 154	4 856	4 877
Ylöjärvi	2 522	2 703	3 562	3 745
Lempäälä	3 701	3 618	6 734	7 060
Pirkkala	3 357	3 248	3 742	-
Orivesi	1 903	2 241	3 665	4 500
Vesilahti	2 749	2 421	3 470	3 161

Investoinnit

Vuonna 2022 investoitiin 42,1 milj. eurolla (Kangasalan Vesi mukaan luettuna). **Investointimenot alittuivat muutostalousarvioon (53,4 milj. euroa) verrattuna noin 11,3 milj. euroa.** Merkittävimmät syyt investointimenojen alittumiseen olivat: Lemetyn alueen rakentamisen aloittamisen viivästyminen (alueen rakennusurakan hankintapäätöksestä ja hankinnan keskeyttämispäätöksestä on tehty sekä hankintaoikaisuvaatimus että valitettu markkinaoikeuteen), Lamminrahkan koulukeskuksesta jäi käyttämättä 2 M€, (hankkeen maksueriä siirtyi oletettua enemmän seuraavalle vuodelle), Ruutanen uuden koulun hankkeesta jäi käyttämättä 1,9M€, (suunnittelun kuluessa aikataulu on tarkentunut ja pääosa maksueristä siirtyy myöhemmille vuosille). Kangasalan Vedeltä on jäänyt 1,8 M€ investoinnit toteutumatta.

Lisäksi entisten Huutijärven ammattikoulun rakennusten purkaminen siirtyi seuraavalle vuodelle ja joitakin investointimäärärahoja on siirtynyt seuraavalle vuodelle.

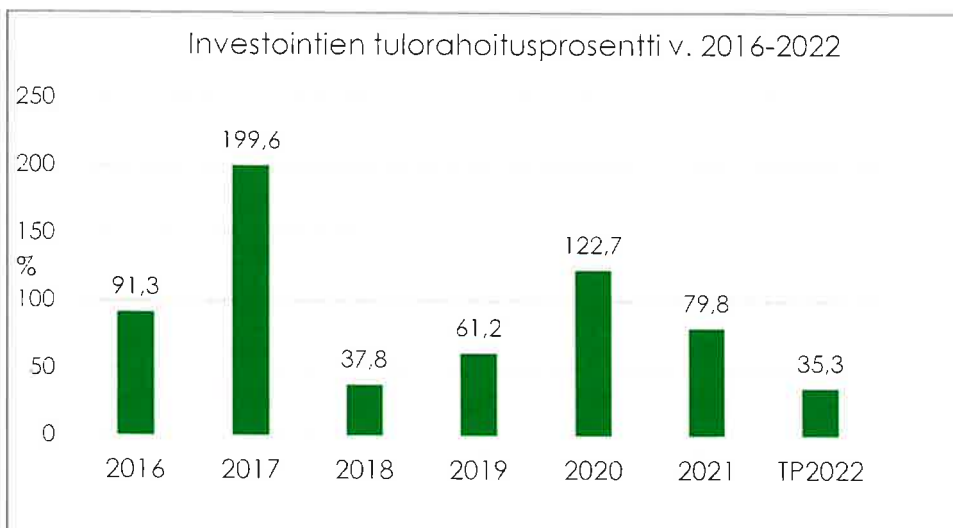
Vuoden 2022 suurimmat investoinnit

Alla olevassa taulukossa on esitetty vuoden 2022 suurimmat investoinnit.

Investointikohde	TP2022 M€
Lamminrahkan yhtenäiskoulu	12,87
Lamminrahka	6,53
Lamminrahkan päiväkoti	5,09
Lamminrahka (KaVe)	1,76
Keskusta	1,46
Ruutanan uusi koulu	1,45
Maa- ja vesialueiden osto	1,01
Mäkirinteentie	0,93
Katujen peruskorjaus	0,85
Osakkeiden osto	0,81
Kuhmalahden koulu	0,79
Vesijohtoverkoston peruskorjaus	0,73
Kyötikkälän kenttä	0,64

Investointien tulorahoitus

Alla olevassa kuviossa on kuvattu kaupungin investointien tulorahoitusprosentin kehitystä vuosina 2016–2022. Investointien tulosrahoitusprosentti kertoo, kuinka suuri osa tehdyistä investoinneista pystytään rahoittamaan tulorahoituksella ja mikä osuus rahoituksesta jää lainanoton varaan. Yleinen tavoite kuntasektorilla on saavuttaa 100 % taso, mutta kasvukunnissa tulorahoituksen tyypillinen osuus on noin 70–75 %, jolla pyritään varmistamaan velkamäärän kohtuullisuus. Kangasalla vuoden 2022 tulorahoitusprosentti oli 35,25 %.

Strategiamittarit

Kangasalan kaupungin taloutta on arvioinnissa tarkasteltu muun muassa alla olevien strategiamittareiden perusteella. Strategiamittarit kuvaavat kunnan tulorahoituksen riittävyyttä kattamaan toimintakuluja, poistoja ja arvonalentumisia sekä investointeja, lainakantaa ja kunnallisverotusta. Alla olevassa taulukossa on esitetty mittarit kaupungin tilinpäätöstietoihin perustuen.

Talousmittari	2018	2019	2020	2021	2022
Vuosikate/poistot, % Hyvä > 100 % Tyydyttävä 80 %-100% Heikko < 80 %	68	103	248	128	99
Investointien tulorahoitus % (vuosikate/nettoinvestoinnit) Hyvä > 100 % Tyydyttävä 80 %-100 % Heikko < 80 %	37,8	61,2	122,7	79,8	35,3
Omavaraisuusaste, % (oma pääoma/koko pääoma) Hyvä > 70 % Tyydyttävä 50 %-70 % Heikko < 50 %	58,9	54,8	56,3	59,0	52,4
Kunnan lainakanta, €/asukas Hyvä: maan keskiarvo 3 052 EUR Tyydyttävä: 3 052-4 578 EUR Heikko: kriisikuntakriteeri >4 578 EUR	1515	2160	2 262	1 805	2 623
Konsernin lainakanta, €/asukas Hyvä: maan keskiarvo 6 299 EUR Tyydyttävä: 6 299-9471 EUR Heikko: kriisikuntakriteeri > 9 471 EUR	3200	4317	4 655	4 179	4 948
Kunnallisverotuksen tuloveroprosentti Tampereen seudun keskiarvo 21,08 %	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0

Vuosikate/poistot % -mittari kuvaa sitä paljonko vuosikatteesta on jäänyt poistojen jälkeen tuloja rahoittamaan investointeja.

Investointien tulorahoitus % -mittari kuvaa sitä, kuinka paljon investoinneista on rahoitettu tulorahoituksella. Yleinen tavoite kuntasektorilla on 100 %, mutta tyypillisesti kasvukunnissa investointien tulorahoitusprosentti asettuu 70–75 prosentin tasolle, jolla pyritään varmistamaan se, että kuntien velkaantuminen pysyy kohtuullisena. Vuonna 2022 tulorahoituksen osuus investoinneista oli 35,3 prosenttia, kun vastaavasti vuonna 2021 tulorahoituksen osuus investoinneista oli 78,8 prosenttia.

Omavaraisuusaste, % -mittari kuvaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Kangasalan omavaraisuusaste on ollut tarkastelujaksolla 2021–2022 55–60 prosentin tasolla, joka tarkoittaa sitä, että kunnassa on kohtuullisen suuri velkarasite. Tämän takia investointien toteuttamista on arvioitava tarkasti.

Toimintakertomuksessa on esitetty valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen. Talousarviota on tilikauden 2022 aikana muutettu valtuuston päätöksillä neljässä valtuuston kokouksessa. Merkittävimmät talousarviomuutokset koskivat sosiaali- ja terveyskeskuksen palvelualueita. Tarkastuslautakunta suosittaa, että talousarvioprosessissa kiinnitettäisiin huomiota tarkempaan budjetointiin, vältettäisiin liian optimistista budjetointia ja pyrittäisiin ennakoimaan toimintaympäristön muutoksia.

4 KAUPUNGIN TAVOITEASETANNAN HIERARKIA

Kangasalan kaupungin vuoteen 2025 ulottuvaan strategian visiona on olla hyvinvoiva ja kehittyvä kesäpäivän kulttuurikaupunki. Vision toteuttamiseksi strategiassa on määritelty yhteensä 12 keskeistä tavoitetta, joihin valtuuston päätökset perustuvat strategiakauden aikana. Mainitut strategiset tavoitteet on esitetty alla olevassa listauksessa.

Strategiset tavoitteet

1. Palveleva, uudistuvan toimintakulttuurin ja sujuvan arjen Kangasala
2. Kuuntelemme, kokeilemme, mahdollistamme ja välitämme
3. Tuemme hyvinvointia ja työllisyyttä
4. Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta
5. Kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen edelläkävijä
6. Sijainnista vetovoimaa - sujuvasti liikuen
7. Erinomaiset ja kilpailukykyiset elinkeinoelämän alueet, palvelut ja profiilit
8. Tiivistyvät taajamat ja mahdollisuuksien maaseutu
9. Tuottava, tehokas ja vaikuttava
10. Tarkoituksenmukainen ja tavoitteellinen omistaminen
11. Arvostamme historiaamme, ympäristöämme ja vapaa-ajanmahdollisuuksia
12. Kehitämme Kangasalan imagoa

Kangasalan kaupunkistrategia on luonteeltaan elävä asiakirja ja sitä uudistetaan tarpeen mukaan. Yllä esitetyistä strategisista tavoitteista on johdettu niiden toteuttamista edistävät vuosittaiset toiminnalliset tavoitteet, jotka vahvistetaan valtuuston hyväksymässä talousarviossa ja joiden toteutumista seurataan tilinpäätöksessä sekä kaupungin tarkastuslautakunnan toimesta. Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen operatiivinen toteutus tapahtuu kaupunginhallituksessa ja lautakunnissa sekä kaupungin organisaation toimesta. Eri strategisiin tavoitteisiin kohdistuvat toiminnalliset tavoitteet on esitetty alla.

Toiminnalliset tavoitteet

1. Palveleva, uudistuvan toimintakulttuurin ja sujuvan arjen Kangasala

- 1.1. Palvelemme hyvällä asenteella.
- 1.2. Kehitämme aktiivisesti omaa työtämme ja parannamme asiakaskokemusta.
- 1.3. Edistämme aktiivisesti palvelujemme kilpailukykyä.
- 1.4. Kohtaamme asiakkaat silloin ja siellä, missä he liikkuvat.
- 1.5. Lisäämme ja kehitämme sähköisiä palveluita ja otamme käyttöön uusia palvelukanavia kaupunkilaisten käyttöön.
- 1.6. Olemme rohkeita, sallimme erehtymisen, opimme virheistä.
- 1.7. Edistämme esteettömyyttä palveluissa, suunnittelussa ja rakentamisessa.

2. Kuuntelemme, kokeilemme, mahdollistamme ja välitämme

- 2.1. Huolehdimme osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä, ne ovat jokaisen tehtäviä.
- 2.2. Edistämme aktiivista toimintaa, lisäämme avustuksilla kolmannen sektorin vaikuttavuutta.
- 2.3. Kuulemme aidosti palautteen ja kehitämme toimintaa.
- 2.4. Osallistumme rohkeasti monenlaisiin hankkeisiin.
- 2.5. Osallistuva kaupunkilainen, osallistava kaupunki.

3. Tuemme hyvinvointia ja työllisyyttä

- 3.1. Mahdollistamme ja edistämme kaupunkilaisten hyvinvointia ja terveyttä.
- 3.2. Edistämme kaupungin liikuntamahdollisuuksia sisällä ja ulkona, retkeilyreittejä ja virkistysalueita.
- 3.3. Edistämme omaehtoisen hyvinvoinnin mahdollisuuksia.
- 3.4. Panostamme työllisyyteen kaupunkiseudun yhteisin tavoin ja omin työllisyystoimenpitein.
- 3.5. Kehitämme monipuolisesti työllisyydenhoitoa: pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys.
- 3.6. Lisäämme yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.
- 3.7. Toivotamme tapahtumat tervetulleiksi kaupunkiympäristöömme, julkinen tila on avoin.

4. Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta

- 4.1. Ylläpidämme kaupungin hyvää imagoa työnantajana.
- 4.2. Kehitämme johtamista ja esimiestyötä uudistuvan kaupungin rooli huomioiden.
- 4.3. Korostamme osaamisen johtamisessa asiakaspalvelua ja osaamistarpeiden ennakointia.
- 4.4. Panostamme työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen.
- 4.5. Kannustamme henkilöstöä työn ja toimintatapojen aktiiviseen kehittämiseen.
- 4.6. Emme hyväksy työpaikkakiusaamista tai häirintää missään muodossa.

5. Kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen edelläkävijä

- 5.1. Haemme uusia ratkaisuja, innovaatioita ja kokeilukulttuurin kehittämistä.
- 5.2. Kasvatamme lapsia ja nuoria juurensa tunteviksi, itsetunnoltaan terveiksi sekä tulevaisuuteen suuntautuviksi.
- 5.3. Profiloidumme monipuolisesti 2. asteen jatko-opintojen ja työelämäyhteyksien kaupunkina.
- 5.4. Mahdollistamme oppimisen kaiken ikäisille.
- 5.5. Kasvatamme suvaitsevia, sivistyneitä ja kansainvälisiä ihmisiä.
- 5.6. Tarjoamme turvalliset, terveelliset ja laadukkaat oppimisympäristöt.

6. Sijainnista vetovoimaa - sujuvasti liikkuen

- 6.1. Hyödynnämme keskeistä sijaintia vetovoimaisella kaupunkiseudulla.
- 6.2. Haemme aktiivisesti yhteistyötä ja kumppaneita.
- 6.3. Edistämme tiheää joukko- ja liityntäliikennettä: kuuma nauhataajama.
- 6.4. Ehkäisemme ilmastomuutosta kulkutapamuotoihin vaikuttaen ja kestäväää liikkumista edistäen.
- 6.5. Kehitämme monimuotoista ja sujuvaa liikkumista eri alueiden edellytysten mukaisesti.
- 6.6. Aloitamme Kehä 2:n rakentamisen yhdessä Tampereen kanssa.
- 6.7. Kehitämme valtateiden 9 ja 12 kokonaisuutta yhteistyössä muiden kuntien ja valtion kanssa.
- 6.8. Toimimme aktiivisesti Tampereen kaupunkiseudulla ja Helsinki-Hämeenlinna-Tampere (HHT)-kasvukäytävällä.

7. Erinomaiset ja kilpailukykyiset elinkeinoelämän alueet, palvelut ja profiilit

- 7.1. Palvelemme yrityksiä aktiivisesti, nopeasti, ennakoivasti ja kilpailukykyisesti.
- 7.2. Kehitämme yritysten toimintaympäristöä yhteistyössä kaupunkiseudun muiden toimijoiden kanssa.
- 7.3. Kolme kärkihanketta omilla toiminnallisilla profiileillaan (Lamminrahka, Saarenmaa, Tarastenjärvi).

- 7.4. Kehitämme elinvoimaista keskustaa.
- 7.5. Profiloidumme laadukkaan alkutuotannon, lähiruoan ja elintarviketuotannon alueena.
- 7.6. Edistämme matkailupalvelujen mahdollisuuksia.
- 7.7. Tarjoamme yrityksille toimipaikkoja ja tontteja kulloisenkin tarpeen mukaan ja nopeasti, kaavavarantoa riittävästi.

8. Tiivistyvät taajamat ja mahdollisuuksien maaseutu

- 8.1. Kehitämme yhtä aikaa sekä kaupunkia, että maaseutua.
- 8.2. Toteutamme strategista yleiskaavaa ja sen linjauksia.
- 8.3. Luomme edellytyksiä monipuoliselle asuntotuotannolle taajamissa.
- 8.4. Lisäämme vapaa-ajan asuntojen pysyviä asumismahdollisuuksia edullisuusvyöhyketarkastelun mukaisesti.
- 8.5. Vahvistamme monimuotoista asumista ja yrittämistä.
- 8.6. Lisäämme vetovoimaisuutta ja viihtyisyyttä rakennetun ympäristön laadulla, korkeatasoisella arkkitehtuurilla, viheralueilla ja taiteella rakennetussa ympäristössä.

9. Tuottava, tehokas ja vaikuttava

- 9.1. Kehitämme kaupunkikonsernia jatkuvan parantamisen periaatteella.
- 9.2. Ryhdymme heti toimeen.
- 9.3. Arvioimme tuottavuuttamme ja tehokkuuttamme.
- 9.4. Pidämme tulot ja menot pysyvästi tasapainossa.
- 9.5. Kasvamme kestävästi, hiilineutraaliutta edistäen.
- 9.6. Mitoitamme ja ajoitamme palvelutuotannon ja -verkon oikein (Kangasalan KYMPPI suunnitteluvälineenä).
- 9.7. Varaudumme investointeihin, korjauksiin ja toimintaympäristön muutoksiin.

10. Tarkoituksenmukainen ja tavoitteellinen omistaminen

- 10.1. Kaikella omistuksella on tarkoitus ja tavoite.
- 10.2. Kehitämme Kangasalaa kaupunkikonsernina kokonaisetun huomioiden.
- 10.3. Tiivistämme ja kehitämme konsernijohtoon ja kaupungin edustajien yhteistyötä eri toimielimissä ja niiden välillä.
- 10.4. Hyödynnämme oikeaa tuotantotapaa oikeaan toimintaan: tarkoituksenmukaisuus.

11. Arvostamme historiaamme, ympäristöämme ja vapaa-ajanmahdollisuuksia

- 11.1. Hyödynnämme historiaamme ja tunnettavuuttamme.
- 11.2. Vaalimme ympäristöämme: harjut, järvet ja lintuvedet ovat vahvuuksiamme.

11.3. Monipuolinen kesäpäivän kulttuurikaupunki: liikuntaa, harrastusmahdollisuuksia, taidetta, tapahtumia ja museoita.

11.4. Huolehdimme ympäristöstä ja sen vetovoimaisuudesta.

11.5. Kehitämme matkailun ja virkistyksen kohdealueita (Sarsa, Kaivanto, Vehoniemi).

11.6. Hyödynnämme järviluontoa monipuolisesti matkailun, vapaa-ajan ja harrastamisen kohteena.

12. Kehitämme Kangasalan imagoa

12.1. Nostamme oksalla ylimmällä brändin vahvemmin esiin.

12.2. Kehitämme viestintää ja markkinointia sekä lisäämme näkyvyyttä.

12.3. Uudistamme ja määrittelemme brändiviestimme ja vahvistamme mielikuvallista vetovoimakykyämme.

12.4. Hyödynnämme monipuolisesti viestinnän kanavia.

12.5. Vastuullinen viestintä on kaikkien yhteinen asia.

5 KANGASALAN KAUPUNGIN VALMISTAUTUMINEN HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISTYÖHÖN

Kangasala on valmistautunut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työhön perustamalla valtuuston päätöksellä loppuvuodesta 2022 uuden hyvinvointilautakunnan, jonka toimintakausi alkoi 1.1.2023. Kangasala on osallistunut vuoden 2022 aikana aktiivisesti hyvinvointialueen yhdyspintatyöskentelyyn, jonka puheenjohtajana on toiminut kaupunginjohtaja Auvinen.

6 TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

Valtuusto asetti vuoden 2022 talousarviossa tavoitteita kaupungin eri palvelukeskuksille ja muille toimijoille. Tässä luvussa esitetään tarkastuslautakunnan arvio eri tavoitteiden toteutumisesta. Arvio tavoitteiden toteumasta esitetään toimijakohtaisen jaottelun mukaisesti erillisissä taulukoissa. Tarkastuslautakunnan arvioinnissa tavoitteiden toteutumisesta käytetään seuraavia värejä:

Tavoite toteutui	
Tavoite toteutui osittain: vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin.	
Tavoite ei toteutunut: tavoite ei toteutunut, tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin.	
Tavoitetta ei arvioitu: Esim. mittaustulokset valmistuvat myöhemmin, tai tavoite tai sen toteumasta raportointi on epäselvä.	

Palvelukeskuksille asetettuja tavoitteita on vähennetty. Liian monien tavoitteiden olemassaolo vaikeuttaa palvelukeskusten ja muiden toimijoiden kykyä tuottaa tavoitteiden toteutumista seuraavaa indikaattoritietoa, mikä johtaa siihen, että tavoitteen toteutuminen jää monelta osin täsmentymättömäksi ja epäselväksi. Peruseriaate on, että asetettujen tavoitteiden saavuttamisen aste on oltava seurattavissa ja arvioitavissa. Jos tavoite ei ole mitattavissa, sitä ei voi seurata, ja jos jotakin ei voi seurata, sen ohjausvaikutus toimintaan on kyseenalainen.

Seuraavassa osuudessa tarkastuslautakunta arvioi yksittäisiä tavoitteita em. värein ja toteaa kokonaisuuksista olennaisimmiksi tai muutoin tarpeelliseksi katsomiensa asioita.

6.1 Strateginen johto

Strategiselle johdolle asetettiin vuodelle 2022 yhteensä neljä strategista tavoitetta:

- (3) – Tuemme hyvinvointia ja työllisyyttä
- (4) – Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta
- (7) – Erinomaiset ja kilpailukykyiset elinkeinoelämän alueet, palvelut ja profiili
- (9) – Tuottava, tehokas ja vaikuttava

Strategisista tavoitteista on johdettu seuraavat toiminnalliset tavoitteet, joiden toteumia tarkastuslautakunta on arvioinut seuraavasti:

Toiminnalliset tavoitteet

Numero	Toiminnallinen tavoite	
3.4	Osallistumme hallitusohjelmaan kirjattuun työllisyshankkeeseen, jossa kuntien roolia työllisyyspalvelujen järjestäjänä vahvistetaan.	
3.5	Kehitämme monipuolisesti työllisyydenhoitoa: pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys sekä osatyökykyiset	
3.7	Toivotamme tapahtumat tervetulleiksi kaupunkiympäristöömme: lisäämme Kangasalan houkuttelevuutta tapahtumajärjestämisen paikkana.	
4.1	Ylläpidämme kaupungin hyvää imagoa työnantajana	
4.4	Panostamme työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen	
4.8	Onnistunut henkilöstön siirto hyvinvointialueelle (lisätavoite)	

Numero	Toiminnallinen tavoite	
7.3	Kolme kärkihanketta omilla toiminnallisilla profiileillaan: Lamminrahka, Saarenmaa, Tarastenjärvi	
7.4	Kehitämme elinvoimaista keskustaa	
9.1	Kehitämme kaupunkikonsernia jatkuvan parantamisen periaatteella	
9.2	Sosiaali- ja terveystalouden siirtyminen hyvinvointialueelle, valmistelukokonaisuuden koordinoiminen	
9.3	Arvioimme tuottavuuttamme ja tehokkuuttamme	
9.4	Pidämme tulot ja menot tasapainossa (yhteinen tavoite)	
9.7	Varaudumme investointeihin, korjauksiin ja toimintaympäristön muutoksiin pitkän aikavälin suunnittelulla	

Osallistumme hallitusohjelmaan kirjattuun työllisyshankkeeseen, jossa kuntien roolia työllisyyspalvelujen järjestäjänä vahvistetaan

Tavoite toteutui. Uusi työllisyyspalvelupäällikkö aloitti vuoden 2022 aikana Kangasalla.

Kehitämme monipuolisesti työllisyydenhoitoa: pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys sekä osatyökykyiset

Kangasalla tiivistetiin vuoden 2022 aikana uuden työllisyyspalvelupäällikön luotsaamana yhteistyötä paikallisten pk-yritysten sekä Business Kangasala Oy:n kanssa. Kangasala on jatkanut työllistymisen edistämisen kuntakokeilua yhdessä muiden Pirkanmaan kuntien kanssa.

Pitkäaikaistyöttömien määrässä ei tapahtunut merkittävää laskua. Nuorten työllistyminen parantui, mutta alle 30-vuotiaiden aktiivointiaste oli alle 50 %. Kokonaistyöttömyysaste Kangasalla on laskenut.

Työllisyystoimenpiteissä vuonna 2022 on merkittävästi vähemmän henkilöitä, kuin viime vuonna (650 v.2021 ja 410 v.2022)

Kangasalla työmarkkinatuen Kelan maksuosuus on kasvanut vuonna 2022 +11,9 % (vuonna 2021 kasvua +7,8 %), joka tarkoittaa 190 421 €.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin Kangasalla ryhdytään pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi?

Tarkastuslautakunta kysyy, voisiko työllisyyspalveluissa asiakastytytyväisyyttä raportoida myös valtuustolle?

Toivotamme tapahtumat tervetulleiksi kaupunkiympäristöömme: lisäämme Kangasalan houkuttelevuutta tapahtumajärjestämisen paikkana.

Kangasalaa on vuoden 2022 aikana nostettu lukuisten erilaisten tapahtumien kautta. Näistä mainittakoon mm. Kauhujen Kangasala, Lamminrahkan Katufiesta, Kangasala Street Art, Kuhmalahti Pulling, Lähiruokapäivä Raudanmaalla sekä Hevosvoimainen Kangasala - teemavuoden eri tapahtuma. Tapahtumien markkinointi onnistui hyvin ja kävijämäärät olivat suuria.

Ylläpidämme kaupungin hyvää imagoa työnantajana

Työnantajamielikuvaan on tehty paljon työtä Kangasalla. Kaupungille on laadittu mm. brändikäsikirja, jonka osana on päivitetty työnantajamielikuvaosuus ja rekrytointimarkkinointiohje. Työnantajaimagoa on markkinoitu verkossa ja somessa. Hakijamäärien kehitystä on seurattu työnantajaimagoprojektin seurauksena ja hakijamäärissä on selkeää kasvua. Lisäksi rekrytointi-ilmoitusten katselumäärä melkein tuplaantui.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tässä tavoitteessa on onnistuttu hyvin.

Panostamme työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen

Kangasala on saanut tunnustuksena mielenterveyden eteen tehdystä kehittämistyöstä ja toimintamallien kehittämisestä Mieli ry:ltä Hyvän mielen työpaikkamerkin; Kangasalla on jatkettu mm. lyhytterapian tarjoamista ja Mielen huoli -palvelu otettiin käyttöön vuonna 2022. Kangasala on panostanut työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen jatkamalla Hyvinvoiva- ja aktiivinen Kangasala – hyvinvointihanketta ja järjestämällä esihenkilöille työkykyjohtamisen koulutusta ja Uutena esihenkilönä Kangasalla -koulutuksen. Kahden työhyvinvointikyselyn tulosten mukaisesti tehtiin ja kohdennettiin toimenpiteitä toimintakeskuksissa. Vuoden 2022 aikana valmisteltiin liikunta- ja kulttuurietujen laajentamista henkilöstön toiveiden mukaisesti kattamaan myös mm. hieronnat vuoden 2023 alusta.

Onnistunut henkilöstön siirto hyvinvointialueelle (lisätavoite)

Henkilöstölle on pidetty säännöllisiä infoja hyvinvointialueelle siirtymiseen liittyen. Pääluottamusmiehet, yt-ryhmä osallistui siirtymän valmisteluun aktiivisesti. Siirto saatiin tehtyä vuoden vaihteessa Kangasalla onnistuneesti ja Pirkanmaan hyvinvointialueen linjausten mukaisesti. Kaiken kaikkiaan Kangasalla henkilöstön siirtyminen hyvinvointialueelle on valmisteltu vuoden 2022 aikana hyvin.

Kolme kärkihanketta omilla toiminnallisilla profileillaan: Lamminrahka, Saarenmaa, Tarastenjärvi

Tätä tavoitetta on arvioitu tarkemmin Teknisen keskuksen kohdalla.

Kehitämme elinvoimaista keskustaa

Tätä tavoitetta on arvioitu tarkemmin Teknisen keskuksen kohdalla.

Kehitämme kaupunkikonsernia jatkuvan parantamisen periaatteella

Valtuusto on hyväksynyt joulukuussa 2022 kokouksessaan omistajapolitiikka -asiakirjan, jonka tavoitteena on toteuttaa Kangasalan kaupunkistrategia 2029:n tavoitteita ja kuntalain edellyttämiä määräyksiä omistajapolitiikasta.

Konsernijohto ja tytäryhtiöt ovat tavanneet säännöllisesti vuoden 2022 aikana.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen siirtyminen hyvinvointialueelle, valmistelukokonaisuuden koordinoiminen

Poikkihallinnollinen ohjausryhmä on koottu koordinoimaan valmistelukokonaisuutta hyvinvointialueelle. Tiedot on saatu toimitettua hyvinvointialueelle aikataulussa ja hyvinvointialueen linjausten mukaisesti.

Arvioimme tuottavuuttamme ja tehokkuuttamme

Kangasalan tilinpäätös oli vuonna 2022 ylijäämäinen 2,1M€. Tuottavuuden ja tehokkuuden arviointiin on vaikuttanut merkittävästi järjestelmämuutos Sarastian S365-järjestelmään. Muutos tuotti haasteita talouden raportoinnille vuoden 2022 aikana. Marraskuun kirjanpito valmistui 21.12.2022. Taloushallinnon/Sarastian järjestelmäuudistuksesta johtuen toteumaraportteja ei ollut mahdollista saada useampaan kuukauteen. Sen johdosta esimerkiksi Sosiaali- ja terveyskeskuksen (7,7M€) sekä sivistyskeskuksen (0,7M€) ylitykset käsiteltiin vasta maaliskuun 2023 valtuustossa.

Muutostalousarvioita oli 4 kappaletta. Korjattu tilinpäätös esiteltiin kaupunginhallitukselle 22.5.2023 kokouksessa.

Pidämme tulot ja menot tasapainossa (yhteinen tavoite)

Strategisen johdon toimintamenot toteutuivat talousarvion mukaisina. Toimintatulot jäivät hieman jälkeen, sillä maanmyyntitulokertymä oli ennakoitua huonompi, mutta toisaalta kaupunkikonsernin tulos oli ennakoitua parempi, sillä verotuloja kertyi ennakoitua enemmän.

Varaudumme investointeihin, korjauksiin ja toimintaympäristön muutoksiin pitkän aikavälin suunnittelulla

Kangasalan investoinnit toteutetaan 10+5-ohjelman mukaisesti, jota kaupunginhallitus ohjaa. Sisäilmatyöryhmän prosessi on selkeä ja seurataan vaikuttavuutta korjaustoimenpiteiden osalta. Sisäilmatyöryhmän prosessi selkeä ja sen kautta seurataan vaikuttavuutta korjaustoimenpiteiden osalta. Kangasalla hyödynnetään tiedolla johtamisen elementtejä investointi- ja korjaussuunnitelmissa.

6.2 Sosiaali- ja terveystakeskus

Sosiaali- ja terveystakeskukselle asetettiin vuodelle 2022 yhteensä kolme strategista tavoitetta

STRATEGISET TAVOITTEET 2022

Numero	Strateginen tavoite
2.	Kuuntelemme, kokeilemme, mahdollistamme ja välitämme
3.	Tuemme hyvinvointia ja työllisyyttä
4.	Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta

Strategisista tavoitteista on johdettu seuraavat toiminnalliset tavoitteet, joiden toteumia tarkastuslautakunta on arvioinut seuraavasti:

Toiminnalliset tavoitteet

Numero	Toiminnallinen tavoite	
2.3	Kuulemme aidosti palautteen ja kehitämme toimintaa	
3.1	Mahdollistamme ja edistämme kaupunkilaisten hyvinvointia ja terveyttä (omaehtoinen hyvinvointi)	
4.4.	Panostamme työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen	

Kuulemme aidosti palautteen ja kehitämme toimintaa

Sosiaali- ja terveystakeskuksessa on kehitetty palveluja paljon vuoden 2022 aikana. Kangasala on osallistunut Pirkanmaan yhteisiin kehittämishankkeisiin. Kangasala on myös palkittu Kuntatyö2030 ohjelmassa mm. SoTender -rekrytointisovellusinnovaatiosta. Muitakin digitaalisia sovelluksia on kehitetty laajasti ja otettu käyttöön vuoden 2022 aikana.

Asiakaspalautetta on kerätty jatkuvasti Happy or Not -laitteen kautta. Vanhuspalveluissa on onnistuttu erityisen hyvin, positiivista palautetta antoi 91 % vastaajista. Terveystakeskuspäivystyksen asiakastyytyväisyys on parantunut loppuvuoteen 2022 mennessä 87 %.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoite on saavutettu hyvin.

Mahdollistamme ja edistämme kaupunkilaisten hyvinvointia ja terveyttä (omaehtoinen hyvinvointi)

Kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteen osalta tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveyskeskuksessa on onnistuttu palvelujen kohdentamisessa yksilöllisen tarpeen mukaan. Vanhuspalveluissa mittarina toiminut palvelutarpeen arviointi on toteutunut 100 %:sti, sosiaali- ja perhepalveluissa 75 %:sti palvelujen myöntämisen yhteydessä. Pääsääntöisesti hoitotakuun määrittelemissä aikarajoissa on pysytty. Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa hoitotakuu on toteutunut 86 %:sti ja alle 23-vuotiaiden 77 %:sti.

Lastensuojelun asiakasmäärät ja kustannukset ovat vuonna 2022 kasvaneet vuoteen 2021 nähden merkittävästi.

Tarkastuslautakunta kysyy, millaisessa palvelutilanteessa sosiaali- ja terveyskeskus siirtyi hyvinvointialueelle?

Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta – panostamme työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen

Valtakunnallinen SOTE-alan kriisi näkyi myös Kangasalla rekrytointivaikeuksina ja työvoiman saatavuuden häiriönä. Tämä vaikutti asiakaspaikkojen täyttöasteeseen mm. kaupungin sairaalassa ja vanhuspalveluissa. Tämä heijastui myös työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen heikentävästi. Kangasalla on kehitetty ja otettu käyttöön rekrytointisovellus SoTender työvoiman saatavuutta parantamaan sekä kehitetty aktiivisesti työnantajaimagoa ja rekrytointimarkkinointia.

Sosiaali- ja terveyskeskuksessa sairauspoissaoloprosentti on hieman kasvanut viime vuoteen nähden, erityisesti vanhuspalveluissa. Koronapandemia on lisännyt lyhytaikaisia poissaoloja ja vanhuspalveluissa TULE-ongelmat ovat olleet yleisiä. Näihin on kuitenkin kiinnitetty huomiota ja henkilöstölle on mm. hankittu erilaisia ergonomiaa tukevia apuvälineitä.

Hyvinvointialueelle siirtyvälle henkilöstölle on pidetty säännöllisesti infoja valmistelun edetessä.

6.3 Sivistyskeskus

Sivistyskeskukselle asetettiin vuodelle 2022 yhteensä neljä toiminnallista tavoitetta

STRATEGISET TAVOITTEET 2022

Numero	Strateginen tavoite
1	Palveleva, uudistuvan toimintakulttuurin ja sujuvan arjen Kangasala
4	Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta
5	Kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen edelläkävijä
9	Tuottava, tehokas ja vaikuttava

Strategisista tavoitteista on johdettu seuraavat toiminnalliset tavoitteet, joiden toteutumia tarkastuslautakunta on arvioinut seuraavasti:

Toiminnalliset tavoitteet

Numero	Toiminnallinen tavoite	
1.4	Kohtaamme asiakkaat silloin ja siellä, missä he liikkuvat	
4.4	Panostamme työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen. Tämä toiminnallinen tavoite sisältää myös tavoitteen henkilöstön hyvinvoinnin edistämisestä ja sairauspoissaolojen vähentämisestä.	
5.6	Tarjoamme turvalliset, terveelliset ja laadukkaat oppimisympäristöt	
9.3	Arvioimme tuottavuuttamme ja tehokkuuttamme	

Kohtaamme asiakkaat silloin ja siellä, missä he liikkuvat

Varhaiskasvatuksessa tehtiin suunnitelma huoltajien osallistumisen lisäämisestä ja myös vanhempainiltojen suunnitelmasta vuosiluokittain. Kyläkolli (liikkuva nuorisotila) on jatkanut ansiokkaasti toimintaansa myös vuoden 2022 aikana ja kulttuuripalvelut ovat olleet mukana Kyläkollin kiertueilla. Ruutanan monitoimitalon nuorisotila on myös laajentanut nuorisotilaverkostoa. Nuorisotiloissa on käynyt vuoden 2022 aikana 5657 kävijää.

Sähköiset palvelut ovat vakiintuneet kulttuuri- ja vapaa-ajan toiminnassa.

Panostamme työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen. Tämä toiminnallinen tavoite sisältää myös tavoitteen henkilöstön hyvinvoinnin edistämisestä ja sairauspoissaolojen vähentämisestä.

Sivistyskeskuksessa sairauspoissaoloprosentti kasvoi hieman viime vuoteen nähden, erityisesti lyhyiden alle 7 kalenteripäivän poissaoloissa sekä pitkissä 90–179 päivän mittaisissa poissaoloissa. Palvelualueella on tehty toimenpiteitä hyvinvoinnin lisäämiseksi. Sivistyskeskuksessa on työhyvinvointikyselyn perusteella tehty kohdennettuja toimenpiteitä. Työhyvinvointivalmennukset jatkuivat vuoden 2022 aikana. Käytössä on ollut myös mm. työnohjaukset ja mentoroinnit sekä ergonomian entistä parempi huomiointi. Yhteisöllisyyteen ja toimintakulttuurin kehittämiseen on panostettu.

Varhaiskasvatus ja esiopetuspalveluissa lasten määrä ja lasten tuen määrä kasvoi. Resurssihaasteet ovat aiheuttaneet vuoden 2022 aikana toimintaan häiriöitä henkilöstön saatavuushaasteiden vuoksi varhaiskasvatuksessa. Kelpoisuusvaatimukset täyttäviä tekijöitä varhaiskasvatukseen ei löydy ja varhaiskasvatuksessa on jouduttu käyttämään lyhytaikaisia sijaisia.

Tarjoamme turvalliset, terveelliset ja laadukkaat oppimisympäristöt

Yksiköiden oppimisympäristöjä on tarkasteltu uuden varhaiskasvatuksen pedagogisen käsikirjan avulla, joka on tarkoitus jalkauttaa käytäntöön. Opetuspalvelut olivat vahvasti mukana uusien koulu- ja varhaiskasvatussyksiköiden suunnittelussa.

Julkisia taidehankkeita käynnistyi Lumoava Kangasala – taide- ja ympäristöohjelman mukaisesti. Kangasalla on otettu käyttöön myös laajennettu kulttuurikasvatussuunnitelma.

Tarkastuslautakunta toivoo edelleen pitkäjänteistä suunnittelua varhaiskasvatus- ja koulukiinteistöjen kapasiteetin suunnittelussa, huomioiden väestöennusteet, oppilasmäärän kasvu ja Kangasalan kasvustrategia.

Arvioimme tuottavuuttamme ja tehokkuuttamme

Varhaiskasvatuksessa kehitettiin toiminnanohjausjärjestelmän käyttöä, jotka vaikuttavat mm. resurssien kohdentamiseen. Opetuspalveluiden nettomenot ovat Kangasalla pysyneet samassa tasossa viime vuoteen nähden, samoin kuin opetuspalveluiden nettomenot/oppilas. Kirjastopalveluissa kirjastolainaukset ovat kasvaneet hieman/asukas. Kulttuuripalveluiden järjestämät tilaisuudet ja kävijämäärät kasvoivat vuoden 2022 aikana. Nuorisotilojen käyttäjämäärä on kasvanut vuoteen 2021 verrattuna +58 %. Taiteen perusopetuksessa olevien lasten määrä on vähentynyt Balettiopiston toiminnan lakkaamisen vaikutuksesta. Sivistyskeskuksen henkilöstömäärä kasvoi 60 henkilöllä.

6.4 Tekninen keskus

Tekniselle keskukselle asetettiin vuodelle 2022 yhteensä viisi strategista tavoitetta:

STRATEGISET TAVOITTEET 2022

Numero	Strateginen tavoite
4.	Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja motivoitunutta
7.	Erinomaiset ja kilpailukykyiset elinkeinoelämän alueet, palvelut ja profiilit
8.	Tiivistyvät taajamat ja mahdollisuuksien maaseutu
9.	Tuottava, tehokas ja vaikuttava
11.	Arvostamme historiaamme, ympäristöämme ja vapaa-ajanmahdollisuuksia

Strategisista tavoitteista on johdettu seuraavat toiminnalliset tavoitteet, joiden toteumia tarkastuslautakunta on arvioinut seuraavasti:

Toiminnalliset tavoitteet

Numero	Toiminnallinen tavoite	
4.4	Panostamme työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen	
7.3	Kolme kärkihanketta omilla toiminnallisilla profiileillaan: • Lamminrahka • Saarenmaa • Tarastenjärvi	
7.4	Kehitämme elinvoimaista keskustaa	
7.7	Tarjoamme yrityksille toimipaikkoja ja tontteja kulloisenkin tarpeen mukaan ja nopeasti, kaavavarantoa riittävästi	
8.3	Luomme edellytyksiä monipuoliselle asuntotuotannolle taajamissa	

Numero	Toiminnallinen tavoite	
8.6	Lisäämme vetovoimaisuutta ja viihtyisyyttä rakennetun ympäristön laadulla, korkeatasoisella arkkitehtuurilla, viheralueilla ja taiteella rakennetussa ympäristössä	
9.3	Arvioimme tuottavuuttamme ja tehokkuuttamme	
11.2	Vaalamme ympäristöämme: harjut, järvet ja lintuvedet ovat vahvuuksiamme	
11.7	Torjumme ilmastonmuutosta, edistämme kiertotaloutta ja pienennämme hiilijalanjälkeä.	

Informatiiviset tunnusluvut	TP2021	MTA2022	TP2022
Maanhankinta, ha	54	40	67
Tonttien luovutus, kpl	45	40	53
Valmistuneita asuntoja, kpl	368	220	379

Yllä olevassa taulukossa on otos Teknisen keskuksen informatiivisista tunnusluvuista vuodelta 2022. Näistä on havaittavissa, että muutostalousarviossa esitetyt arvot maanhankinnan, tonttien luovutuksen sekä erityisesti valmistuneiden asuntojen osalta ovat ylittyneet varsin merkittävästi.

Panostamme työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen

Tekninen keskus kärsi vuonna 2022 henkilöstövajeesta, kaikkia avoimia vakansseja ei saatu täytettyä. Tämä ei ole vain Teknistä keskusta tai vain Kangasalaa koskeva ilmiö, kuntasektori kärsii valtakunnallisesti osaavan henkilökunnan pulasta. Henkilöstön vaje aiheutti kuormitusta työntekijöissä. Teknisen keskuksen työkuormaa kasvatti myös yhteensä viiteentoista valtuustoaloitteeseen vastaaminen.

Työhyvinvointikyselyt tehtiin vuoden 2022 aikana kaksi kertaa, ja niiden tuloksia voidaan pitää kohtalaisen hyvinä. Tulokset on käyty henkilöstön kanssa läpi ja toimenpiteitä tulosten perusteella on suunniteltu.

Etätöiden ja mukautetun työn tekeminen on mahdollistettu mahdollisuuksien mukaan.

Sairauspoissaolot kasvoivat edellisestä vuodesta hieman, tämä selittyy pääosin koronapandemian jälkeisellä osittaisella paluulla etätöistä työpisteille.

Kolme kärkihanketta omilla toiminnallisilla profileillaan: Lamminrahka, Saarenmaa, Tarastenjärvi

Lamminrahkan infran ja koulukeskuksen rakentaminen on edennyt vuonna 2022 pääosin aikataulussa. Ensimmäisten asuinrakennusten rakentaminen Lamminrahkan alueelle on alkanut. Pohjoisen osan asemakaavaa on valmisteltu.

Vuodelta 2021 siirtynyt Saarenmaan osayleiskaavan hyväksyminen tehtiin valtuuston toimesta kesäkuussa 2022. Kaavasta on tehty valitus hallinto-oikeuteen.

Tarastenjärven alue on vuonna 2022 ollut edelleen toteutusvaiheessa. Business Kangasala Oy teki Tarastenjärven yksityisen yritystonttitarjoajan kanssa yhteistyötä markkinoinnissa. Tarastenjärven alueella toimivien yritysten joukkoon liittyi vuonna 2022 yksi uusi toimija.

Kehitämme elinvoimaista keskustaa

Ellintien alueen ja Timanttikorttelin asemakaavat ovat käsitelty ja hyväksytty valtuustossa. Urheilutien kaupunkipientalotonttien valmistelu tonttihakua varten on aloitettu. Keskusta-alueen väkiluku on kasvanut noin 150 asukkaalla.

Tehdyistä toimenpiteistä ja asukasmäärän kasvamisesta huolimatta keskustan elinvoimaisuus (keskustassa toimivien yritysten tai tarjolla olevien palveluiden määrä) ei ole havaittavasti kasvanut. Keskeneräiset rakennushankkeet hidastavat keskustan elinvoimaisuuden kehittymistä.

Kuva: Kangasalan Sanomat

Tarjoamme yrityksille toimipaikkoja ja tontteja kulloisenkin tarpeen mukaan ja nopeasti, kaavavarantoa riittävästi

Uusia yritystontteja kaavoitettiin seitsemän kappaletta, jota ei voida pitää kovin suurena määränä, tosin yritystonttien kysyntäkään Kangasalla ei ole ollut erityisen vilkasta. Pitäisi miettiä kuinka yritykset saataisiin kiinnostumaan Kangasalla tarjolla olevista tonteista. Onko tonttien hinnoittelu kilpailukykyistä Pirkanmaan muihin kuntiin verrattuna?

Tarkastuslautakunta suosittaa, että yritystonttien hinnoittelun kilpailukykyyn lähikuntiin verrattuna kiinnitetään huomiota.

Luomme edellytyksiä monipuoliselle asuntotuotannolle taajamissa

Taajamiin luotiin kaavoituksella ja tontinjaoilla yhteensä 50 uutta rakennuspaikkaa eri rakennustyypeille. Rakennuslupia uusille asunnoille myönnettiin vuonna 2022 ennätysmäärä.

Lisäämme vetovoimaisuutta ja viihtyisyyttä rakennetun ympäristön laadulla, korkeatasoisella arkkitehtuurilla, viheralueilla ja taiteella rakennetussa ympäristössä

Virkistysalueiden, lähiliikuntapaikkojen ja retkeilyreittien ylläpitoon panostettiin vuonna 2022. Rakennetun ympäristön valvontaa tarkastuksin suoritettiin 31 kappaletta.

Arvioimme tuottavuuttamme ja tehokkuuttamme

Tuottavuutta ja tehokkuutta on arvioitu esimerkiksi käyttämällä mittareina aterian keskimääräistä hintaa, katujen talvihoidon kustannuksia (€ per neliömetri) ja rakennusten energiankulutusta (kWh per kuutiometri), ja vertaamalla näitä edellisen vuoden lukuihin. Aterian keskimääräisessä hinnassa sekä katujen talvihoidossa kustannukset ovat lievästi kasvaneet, rakennusten energiankulutus puolestaan on pienentynyt edelliseen vuoteen verrattuna.

Sisäilmaongelmia esiintyy kaupungin kiinteistöissä varsin yleisesti. Kaupungin hallinnassa on noin 70 kiinteistöä, joista yli 20 on sisäilmatyöryhmän tarkemmassa seurannassa, näistä erityisseurannassa olevista on kouluja viisi. Sisäilmaongelmat johtuvat pääosin korjausvelasta, jota on kertynyt pitkältä ajalta. Sisäilmaongelmien takia jouduttiin esimerkiksi Raikun koulun toiminta keskeyttämään, ja Ruutanen koulun oppilaita sekä Vatialan päiväkodin lapsia tullaan todennäköisesti siirtämään väliaikaisesti Lamminrahkan kouluun.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että sisäilmaongelmien seurantaan ja ennakointiin panostetaan nykyistä paremmin, jotta nopeilta ja yllättäviltä seurauksilta (kuten Raikun koulun toiminnan äkillinen lopettaminen), vältytään.

Vaalimme ympäristöämme: harjut, järvet ja lintuvedet ovat vahvuuksiamme

Pirkanmaan ELY-keskukselle tehtiin vuonna 2022 esitykset kolmen, yhteispinta-alaltaan noin 20 hehtaarin kokoisien, uuden luonnonsuojelualueen perustamiseksi Kangasalan kaupungin omistamille maille. Kaupungin omistamista maa-alueista on nyt suojeltu 2,3 %, tavoitteeksi on asetettu 4 % vuoden 2024 loppuun mennessä.

Torjumme ilmastonmuutosta, edistämme kiertotaloutta ja pienennämme hiilijalanjälkeä

Kangasala on HINKU-kunta. Hinku-kunnat ovat sitoutuneet tavoittelemaan 80 prosentin päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Yksi tätä tavoitetta tukeva keino on fossiilisesta energiasta luopuminen kaupungin kiinteistöissä. Vuonna 2022 fossiilisen energian osuus kaupungin kiinteistöissä ei kuitenkaan vähentynyt.

Joukkoliikenteeseen panostettiin mm. teettämällä tilavaraustarkastelu Ruutanan lähijunaseisakkeeseen liittyen.

Tarkastuslautakunta suosittaa uusiutuvaan energiaan panostamisen lisäämistä. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi aurinkosähkön tuotannon lisäämistä kaupungin kiinteistöillä, sekä kaupungin positiivista suhtautumista kaupungin alueelle suunniteltaviin uusiutuvan energian hankkeisiin.

6.5 Kaupunkikonserniyhtiöille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Vuosi 2022 oli yhtiöille kokonaisuudessaan elpymisen vuosi liikevaihdon ja asiakasmäärien kasvaessa. Kangasalla järjestettiin ennätysmäärä tapahtumia, joista esimerkiksi Hevosvoimainen Kangasala ylitti kansallisen uutiskynnyksen. Uimahallin kävijämäärät palasivat lähes koronaa edeltäville tasoille. Asiakkaat löysivät Kangasalan parkkihallin. Pysäköintimäärät olivat kasvussa.

Kaupungin yhtiöille asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat haastattelujen perusteella pääsääntöisesti hyvin ja yhtiöt ohjasivat toimintaansa entistä selkeämmin kaupunkistrategian suuntaan.

Useat kaupungin yhtiöt ovat vuoden 2022 aikana panostaneet voimakkaasti sähköiseen asiointiin. Saadun asiakaspalautteen sekä yhtiöiden sisäisten kokemusten perusteella sähköinen asiointi on koettu kustannustehokkaaksi ja asiakasystävälliseksi toimintavaksi. Toimenpiteillä on onnistuttu hillitsemään Ukrainan sodan aiheuttaman yleisen kustannustason nousun vaikutusta yhtiöiden tulokseen.

Omistajan osinkopolitiikka koettiin joissain tapauksissa haasteelliseksi, varsinkin vuosina, jolloin yrityksen on tehtävä suuria investointeja.

Tietyissä konserniyhtiöissä havaittiin henkilöstöön kohdistuva riski. Kyseisissä yhtiöissä on yhdelle avainhenkilölle keskittynyt laaja osaamis- ja vastuualue.

Tarkastuslautakunta kysyy, kuinka avainhenkilöstöön liittyvää riskiä voidaan pienentää?

7 HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT HAVAINNOT

Tässä luvussa käsitellään Kangasalan kaupungin henkilöstön tilaa ja kehitystä vuodelta 2022. Kangasalan kaupunki laatii vuosittain kattavan henkilöstökertomuksen, jossa kuvataan keskeiset henkilöstön kehittämiseksi tehdyt toimenpiteet sekä esitetään seurattavien avainindikaattoreiden avulla mm. henkilöstörakenteeseen, työvoimakustannuksiin, osaamisen kehittämiseen sekä työhyvinvointiin ja työviihtyvyyteen liittyvää kehitystä. Henkilöstön tilaa koskevassa arviointiluvussa on hyödynnetty aineistona mainitun henkilöstöraportin tuottamien indikaattoreiden lisäksi tarkastuslautakunnan tekemien haastattelujen havaintoja sekä hyödynnetty yleisiä kunta-alan työntekijöitä koskevia selvityksiä vertailunäkökulman tuottamiseksi.

Henkilöstömäärän kehitys ja henkilöstörakenne

Kangasalan kaupungin henkilöstömäärä 31.12.2022 oli 2078 henkilöä, joka oli 87 enemmän kuin vuoden 2021 lopussa. Vakituista työntekijöistä naisia oli 1505 ja miehiä 273. Vakituista työsuhteita oli 1778, sijaisia 282 ja muita määräaikaista 142. Osa-aikaista oli 317 (osatyökyvyttömyyseläkkeet, osittaiset hoitovapaat). Vuodelle 2022 uusia vakansseja perustettiin 67. Henkilöstökustannukset vuonna 2022 olivat 99,7 M€ (nousua vuodesta 2021 n. 6 M€). Henkilöstön keski-ikä oli 46 vuotta.

Parantunut työnantajaimago näkyi kasvaneina hakijamäärinä vakansseihin. Tätä tukemaan luotiin esimerkiksi markkinointikampanja "3 some" (opetus, varhaiskasvatus, aterija- ja siivouspalvelut). Työhyvinvoinnin tukemiseksi jatkettiin Hyvinvoiva ja aktiivinen Kangasala -hanketta. Esihenkilöille järjestettiin työkykyjohtamisen koulutusta, toteutettiin kaksi työhyvinvointikyselyä. Vuoden aikana lanseerattiin kaksi rekrytointisovellusta SoTender ja VaKander. Sijaisuuksien täyttämiseen ne toivat helpotusta, mutta vakinaisen henkilöstön saatavuudessa oli haasteita edellisvuoden tavoin.

Työkyky ja -hyvinvointi

Työkykyasioissa on Kangasalla onnistuttu mm. kuntoutustukipäätöksien ja työkyvyttömyyseläketoteumien ja työkyvyttömyyseläkeiän näkökulmasta. Sairauspoissaoloprosentti kasvoi hieman viime vuoteen verrattuna. Eniten on ollut lyhyitä 1–7 päivän poissaoloja. 12,4 %:lla henkilöstöstä ei ole ollut vuonna 2022 lainkaan poissaoloja. Mielenterveysongelmista johtuvat sairauslomamat ovat vähentyneet. Tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat edelleen suurin yksittäinen sairauspoissaolojen syy. Kangasalla on käytössä vakiintuneet toimenpiteet sairauspoissaolojen vähentämiseksi. Yhteistyötä tehdään säännöllisesti Kelan ja Kevan kuntoutuksen ja työterveyden kanssa.

8 ARVIOINTIHAVAINTOJEN JÄLKISEURANTA

Selvitykset tarkastuslautakunnan vuoden 2021 arviointikertomuksen kysymyksiin

STRATEGINEN JOHTO	Vastine	Tarkastuslautakunnan arvio	
2.Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin Kangasalla ryhdytään pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi?	Pohjoismainen työvoimapalvelumalli tuli voimaan 1.5.2022. Tässä mallissa työnhakijoille tehdään henkilökohtainen palvelutarve arvio viikon kuluessa siitä, kun työttömyys on alkanut. Tämän jälkeen työttömään olla yhteydessä kahdenviikon välein. Työnhakijan on haettava kuukauden aikana neljää työpaikkaa. Mallin tarkoitus on katkaista työttömyys ja estää sen pitkittymistä. Kuntakokeilu mahdollistaa monipuolisia koulutusmahdollisuuksia niin nuorille kuin pitkäaikaistyöttömille, jotta työttömyys saadaan katkaistua.		Tarkastuslautakunta arvioi, että pitkäaikaistyöttömyys- sekä nuorisotyöttömyys ovat edelleen heikolla tasolla toimenpiteistä huolimatta. Pitkäaikaistyöttömien määrässä ei tapahtunut merkittävää laskua, mutta nuorten työllistyminen parantui, mutta alle 30-vuotiaiden aktivointiaste oli alle 50 %.
17. Tarkastuslautakunta haluaa kiittää kaupunkia reagoinnista rekrytointihaasteisiin. Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota henkilöstön pitovoimaan myös jatkossa. Tarkastuslautakunta kysyy, millaisia toimia pitovoiman vahvistamiseksi tehdään?	Pitovoiman vahvistamiseksi toimenpiteitä tehdään niin kaupunki- kuin palvelukeskustasollakin. Jatkamme työnantajakuvan kirkastamista ja rekrytointimarkkinointia, kehitämme pitkäjänteisesti henkilöstökäytäntöjä, palkkaus- ja palkitsemisjärjestelmiä sekä kiinnitämme huomiota työhyvinvointiin. Palvelukeskuksissa kehitetään käytäntöjä ja henkilöstöä osallistuu ja osallistetaan		Tarkastuslautakunta arvioi tavoitteen toteutuneen hyvin ja toimenpiteet ovat tuottaneet hyviä innovaatioita ja tuloksia.

	kehittämishankkeisiin/toimenpiteisiin. Viestimme onnistumisista. Jatkamme Hyvinvoiva- ja aktiivinen Kangasala-hyvinvointihanketta. Huhtikuussa päivitimme liikunta- ja kulttuurietuuden hyvinvointietuudeksi ja muutamme sen e-passiksi vuoden 2023 alussa. Aloitimme selvittelyn polkupyöräedun käyttöön ottamiseksi vuoden 2023 aikana.		Tarkastuslautakunta katsoo Hyvinvoiva- ja aktiivinen Kangasala -hyvinvointihankkeen olevan hyvä työhyvinvoinnin tuki.
20.Tarkastuslautakunta kysyy, millaisissa tilanteissa vapaaehtoisia palkattomia vapaita ja lomarahavapaita on hyödynnetty? Millaisia vaikutuksia tällä on ollut resurssointiin?	Työnantaja ei suosittele tällä hetkellä vapaiden hakemista, mutta niitä on mahdollista halutessaan hakea. Vapaita tarjoamalla voidaan lisätä työelämän joustavuutta erilaisissa tilanteissa esim. uusi työntekijä, jolla ei ole kertynyttä lomaa, oma jaksaminen, perhetilanteet, koulunkäynnin ohjaajien kesäkeskeytys. Vapailla ei olennaista merkitystä resurssoinnin kannalta. Sosiaali- ja terveyskeskuksen osalta vapaita myönnetty hyvin rajatusti tänä vuonna hyvinvointialuesiirtymän vuoksi.		Tarkastuslautakunta pitää kuvattua toimintamallia hyvänä.
SOSIAALI- JA TERVEYSKESKUS			
4.Tarkastuslautakunta on antanut vuoden 2019 arviointikertomuksessa Kangasala-Pälkäne yhteistoiminta-alueen osalta henkilöstöresurssien	Lastensuojelun, lapsiperheiden sosiaalityön, kasvatusta ja perheneuvolan sekä vammaispalvelun henkilöstöresurssia on vahvistettu vuosien 2021 ja 2022 aikana lisäämällä uusia vakansseja.		Rekrytointi- ja työvoiman saatavuushaasteisiin on kehitetty erilaisia sähköisiä ratkaisuja ja toimintamalleja ja ne

puutteista huomioida lastensuojelun, lapsiperheiden sosiaalityön sekä kasvatus- ja perheneuvolan ja vammaispalvelujen osalta ja antaa ne edelleen vuonna 2021, sillä tilanne ei ole merkittävästi muuttunut resurssipulan vuoksi parempaan suuntaan.	Vakansseja on täytetty haastavasta henkilöstöpulasta huolimatta hyvin. Edellä mainituissa yksiköissä on 8/2022 täyttämättömiä vakansseja seuraavasti: 1 sosiaalityöntekijän vakanssi lapsiperheiden sosiaalityössä, 1 sihteerin vakanssi lastensuojelussa ja 5 ohjaajan vakanssia kehitysvammahuollon asumispalveluyksiköissä; yhteensä 7 täyttämättömiä vakanssia. Lakisääteisiä palveluiden määräaikoja kyetään noudattamaan ja henkilöstömitoitus on säädösten mukainen. Sosiaali- ja terveystieteiden keskuksen työntantajakuva ja henkilöstökokemuksen kehittämisohjelmaan (vuosina 2021–2022) on sisällytynyt runsaasti erilaisia toimenpiteitä työvoiman houkuttelemiseksi ja pitovoiman lisäämiseksi. Esimerkkeinä tästä rekrytointisovelluksen kehittäminen (SoTender), työolojen ja -työehtojen joustavoittaminen ja palkkauksen tarkistaminen. Määräaikainen resurssointi palvelukeskuksen henkilöstötyöhön maaliskuussa 2022 on edesauttanut syventymistä työntantajan kilpailukykyyn tematiikkaan, ja tämä työ on tuottanut tulosta mm. terveystieteiden palveluissa.	on otettu käyttöön. Rekrytointiin on tehty brändikirjaa ja hakijamäärät ovat kasvaneet. Tarkastuslautakunta katsoo brändityön tuottaneen tavoitteen mukaisia tuloksia.
---	--	--

11.Tarkastuslautakunta kysyy, miten kouluterveyskyselyssä nousseita haasteita ratkaistaan?	Lisääntyneet mielenterveyden ongelmat: - Yläkoulujen ja 2. asteen koulujen terveydenhoitajat ovat käyneet IPC-koulutuksen tai kouluttautuvat parhaillaan. IPC:ssä käsitellään nuoren mielenterveyden asioita keskustelun ja harjoitteiden avulla. - Kouluille on palkattu psykiatrinen sairaanhoitaja, jonka vastaanotolle nuori voi hakeutua matalalla kynnyksellä. Lisäksi Pikkolan koululla työskentelee hankerahalla toinen psykiatrinen sairaanhoitaja. Pikkolassa Pilotoidaan parhaillaan "Elämä edessä-toimintamallia, jossa monialainen tiimi hoitaa, ohjaa ja tukee verkostomaisella työotteella nuorta mielenterveyden ongelmissa. - Nuorten mielenterveystalosta (mielenterveystalo.fi) löytyy luotettavaa tietoa, omahoito-ohjelmia sekä palveluohjausta mielenterveysasioihin liittyen. Nettipalvelu on avoin kaikille. Terveydenhoitajat ohjaavat nuoria / perheitä etsimään myös itse tietoa mielenterveyteen liittyvissä kysymyksissä. Ravitsemukseen liittyvät haasteet: - Yhteistyötä terveydenhuollon, koulujen ja ateriapalvelun kanssa on tiivistetty		Tarkastuslautakunta toivoo näissä kasvavissa haasteissa sivistyskeskuksen tekevän tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen ja vapaa-aikapalvelujen kanssa.
---	--	---	---

	- Ennaltaehkäiseviä kampanjoita ja toimintaa toteutetaan jatkuvasti kouluilla - Ravitsemusterapiakäynneille ohjataan aktiivisesti syömisoireilevat nuoret, suun terveyspalveluiden riskiasiakkaat sekä nuoret, joilla kasvumuutoksia (painonnousu) - Päivitetyssä ravitsemussuunnitelmassa nostettu esiin eri toimijoiden rooli tasapainoisen syömisen edistämässä Haasteet kouluterveydenhuollon palveluiden saatavuudessa: - Korona on vaikuttanut merkittävästi palveluiden saatavuuteen vuonna 2021. Ilman ajanvarausta toteutettavat kouluterveydenhoitajan avovastaanotot jouduttiin laittamaan koronan vuoksi tauolle pitkäksi aikaa. Avovastaanotot käynnistettiin uudestaan heti koronatilanteen helpotettua, joten terveydenhoitajat ovat taas paremmin tavoitettavissa. - Nuorisolääkärin vakanssille oli haasteita löytää sijasta. Oli kuukausia, jolloin kouluilla ei ollut lainkaan nuorisolääkärin vastaanottoa. Nyt on sijainen ja nuorisolääkärin vastaanottoaikoja tarjolla normaalisti.		
--	---	--	--

SIVISTYSKESKUS			
11. Tarkastuslautakunta kysyy, miten kouluterveyskyselyssä nousseita haasteita ratkaistaan?	Opetuspalvelut: Kouluterveyskyselyä on käsitelty moniammatillisesti koulujen lisäksi mm. Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmässä sekä oppilas- ja opiskelijahuollontyöryhmässä. Kyselyssä nousseisiin ilmiöihin etsitään ratkaisuja eri keinoin: koulutukset, tapahtumat, erilaiset toimintamallit, tiedotus ja pitkäjänteiset suunnitelmat sekä niiden toteuttaminen. Moniammatillisen yhteistyön tärkeys korostuu näissä haasteissa.		Tarkastuslautakunta katsoo, että näitä aihealueita on jatkossakin syytä pitää yllä keskustelussa ja kehittämisen keskiössä. Lisäksi yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on tärkeässä roolissa.
13. Tarkastuslautakunta kysyy, miten hankerahoilla järjestettyjä lisäresursseja ja toimia jatketaan rahoituksen päätyttyä, jotta hankkeentulokset tuottaisivat jatkuvampaa hyötyä?	Varhaiskasvatus: Talousarvion rahoituksella pystytään järjestämään laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut. Hankerahoitusten avulla toteutetaan toiminnan kehittämistä, joka vaatii lisäresurssia lakisääteisten palvelujen toteuttamisen rinnalle. Opetuspalvelut: Joitain hankerahoilla järjestettyjä lisäresursseja on saatu talousarvion kautta omaksi toiminnaksi (esim. tutortoiminta). Hankerahoituksella tehtyä toiminnan kehittämistä on tarkoituksen mukaista siirtää pysyväksi toimintakulttuuriksi silloin, kun talousarvio sen mahdollistaa. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut: Hankerahoituksella kehitetään toimintaa ja hankkeiden kautta saatua osaamista ja verkostoja hyödynnetään omassa toiminnassa.		Tarkastuslautakunta toivoo tähän kiinnitettävän jatkossakin huomiota.

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 12.9.2022 antaa selvitykset vuoden 2021 arviointikertomuksen kysymyksiin. Valtuusto käsitteli tämän selvityksen kokouksessaan 10.10.2022. Selvityksessä ei otettu kantaa alla oleviin tarkastuslautakunnan huomioihin ja suosituksiin vuoden 2021 osalta.

1. Tarkastuslautakunta suositaa, että talousarvioprosessissa kiinnitettäisiin huomiota tarkempaan budjetointiin, vältettäisiin liian optimistista budjetointia ja pyrittäisiin ennakoimaan toimintaympäristön muutoksia.
2. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että muutostalousarvioiden määrä oli suuri vuonna 2021.
3. Tarkastuslautakunta on antanut vuoden 2019 arviointikertomuksessa Kangasala-Pälkäne yhteistoiminta-alueen osalta henkilöstöressurssien puutteista huomiot lastensuojelun, lapsiperheiden sosiaalityön sekä kasvatusta- ja perheneuvolan ja vammaispalvelujen osalta ja antaa ne edelleen vuonna 2021, sillä tilanne ei ole merkittävästi muuttunut resurssipulan vuoksi parempaan suuntaan.
4. Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunkilaisten hyvinvointia on vuoden 2021 aikana tuettu monipuolisesti, monikanavaisesti ja eri asiakasryhmät huomioiden.
5. Tarkastuslautakunta suositaa, että palvelun vaikuttavuutta seurataan erityisesti etäyhteydellä järjestettävien palvelujen osalta.
6. Tarkastuslautakunta suosittelee, että yksityisten palveluntuottajien valvonnan työmäärä huomioidaan tulevaisuudessa henkilöstön riittävyyden ja osaamisen osalta.
7. Tarkastuslautakunta toivoo pitkäjänteistä suunnittelua varhaiskasvatus- ja koulukiinteistöjen kapasiteetin suunnittelussa, huomioiden väestöennusteet, oppilasmäärän kasvu ja Kangasalan kasvustrategia.
8. Tarkastuslautakunta suositaa, että opettajille järjestettäisiin enemmän koulutusta seksuaaliterveysasioissa.
9. Tarkastuslautakunta suositaa, että pandemiakauden jälkeiselle hybridityömallille (osittainen etätyö) laaditaan selkeä suunnitelma.
10. Tarkastuslautakunta suositaa, että Lamminrahkan alueen jatkokehitykselle varataan riittävät resurssit.
11. Tarkastuslautakunta suositaa, että kiinteistöjen korjausvelan kuittaamiseksi laaditaan selkeä suunnitelma, joka julkaistaan läpinäkyvyyden lisäämiseksi.
12. Tarkastuslautakunta suositaa, että esihenkilöiden tietoutta parannetaan edelleen ja koulutusta lisätään työsuhdeasioiden, työehtosopimusten määräysten sekä työaikalain noudattamisen varmistamiseksi.
13. Tarkastuslautakunta suositaa, että hybridityöskentelyyn tehdään yhdenmukaisemmat käytännöt. Tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan etätyöhajetta sovelletaan eri tavoin.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET, KYSYMYKSET JA TOIMENPIDESUOSITUKSET

Tässä arviointiraportissa on esitetty eri teemoja käsittelevien lukujen alla tarkastuslautakunnan tekemiä havaintoja ja niiden pohjalta laadittuja johtopäätöksiä, kysymyksiä ja toimenpidesuosituksia. Tähän lukuun tarkastuslautakunta on koonnut yhteenvedon.

Selvitykset tarkastuslautakunnan vuoden 2022 arviointikertomuksen kysymyksiin

Tarkastuslautakunnan havainnot ja kysymykset	Vastine
Toimintakertomuksessa on esitetty valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen. Talousarviota on tilikauden 2022 aikana muutettu valtuuston päätöksillä neljässä valtuuston kokouksessa. Merkittävimmät talousarviomuutokset koskivat sosiaali- ja terveyskeskuksen palvelualueita. Tarkastuslautakunta suositaa, että talousarvioprosessissa kiinnitettäisiin huomiota tarkempaan budjetointiin, vältettäisiin liian optimistista budjetointia ja pyritäisiin ennakoimaan toimintaympäristön muutoksia. Tarkastuslautakunta kysyy: Kuinka talousarvioprosessia tulisi kehittää?	
Pitkäaikaistyöttömien määrässä ei tapahtunut merkittävää laskua. Nuorten työllistyminen parantui, mutta alle 30-vuotiaiden aktivointiaste oli alle 50 %. Tarkastuslautakunta kysyy: Mihin toimenpiteisiin Kangasalla ryhdytään pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi?	

Tarkastuslautakunta kysyy: Voisiko työllisyyspalveluissa asiakastyytyväisyyttä raportoida myös valtuustolle?	
Lastensuojelun asiakasmäärät ja kustannukset ovat vuonna 2022 kasvaneet vuoteen 2021 nähden merkittävästi. Tarkastuslautakunta kysyy: Millaisessa palvelutilanteessa sosiaali- ja terveyskeskus siirtyi hyvinvointialueelle?	
Opetuspalvelut olivat vahvasti mukana uusien koulu- ja varhaiskasvatussyksiköiden suunnittelussa. Tarkastuslautakunta kysyy: Miten jatkossa varmistetaan koulukiinteistöjen riittävä kapasiteetti?	
Tarkastuslautakunta suosittaa, että yritystonttien hinnoittelun kilpailukykyyn lähikuntiin verrattuna kiinnitetään huomiota. Tarkastuslautakunta kysyy: Miten yritystonttien hinnoittelua aiotaan jatkossa kehittää?	
Tarkastuslautakunta suosittaa, että sisäilmaongelmien seurantaan ja ennakointiin panostetaan nykyistä paremmin, jotta nopeilta ja yllättäviltä seurauksilta (kuten Raikun koulun toiminnan äkillinen lopettaminen), välttyään.	

Tarkastuslautakunta kysyy: Miten sisäilmaongelmien seurantaan ja ennakointiin liittyviä prosesseja aiotaan jatkossa kehittää?	
Hinku-kunnat ovat sitoutuneet tavoittelemaan 80 prosentin päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Vuonna 2022 fossiilisen energian osuus kaupungin kiinteistöissä ei kuitenkaan vähentynyt. Tarkastuslautakunta suosittelee uusiutuvaan energiaan panostamisen lisäämistä. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi aurinkosähkön tuotannon lisäämistä kaupungin kiinteistöillä, sekä kaupungin positiivista suhtautumista kaupungin alueelle suunniteltaviin uusiutuvan energian hankkeisiin. Tarkastuslautakunta kysyy: Millä toimenpiteillä varmistetaan Kangasalan pääsy HINKU-kuntien asettamaan tavoitetasoon?	
Tietyissä konserniyhtiöissä havaittiin henkilöstöön kohdistuva riski. Kyseisissä yhtiöissä on yhdelle avainhenkilölle keskittynyt laaja osaamis- ja vastuualue. Tarkastuslautakunta kysyy: Kuinka avainhenkilöstöön liittyvää riskiä voidaan pienentää?	

10 ALLEKIRJOITUKSET JA ESITYS VALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2022 valtuuston käsiteltäväksi. Tarkastuslautakunta esittää, että valtuusto pyytää arviointikertomuksessa julkituoduista havainnoista, johtopäätöksistä ja suosituksista vastaukset kaupunginhallitukselta ennen talousarviokäsittelyä. Kaupunginhallituksen käsittelyn jälkeen vastaukset tulee toimittaa tiedoksi valtuustolle ja tarkastuslautakunnalle.

Kangasalla, 30. päivänä toukokuuta 2023

Sina Isokallio
puheenjohtaja

Jorma Malm
varapuheenjohtaja

Sami Airola
jäsen

Mikko Hakala
jäsen

Tero Kivimäki
jäsen

Tommi Rönö
jäsen

Eveliina Seppi
jäsen

